

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้เป็นการรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามทันตแพทย์
ตัวอย่างจำนวน 96 ชุด และจากแบบสัมภาษณ์คนไข้ตัวอย่างจำนวน 192 ชุด โดยการ
ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ จากโปรแกรมสำหรับงานวิจัยสังคมศาสตร์ (Statistical Packages for the social Sciences) ซึ่งจะแบ่งการ

รายงานออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับทันตแพทย์

1.1 ภูมิหลังทั่วไป

1.2 ปริมาณงานด้านการให้บริการทันตกรรม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคนไข้

2.1 ภูมิหลังทั่วไป

2.2 วิธีการที่ได้รับการบำบัดรักษาจากทันตแพทย์

2.3 พฤติกรรมการเสาะแสวงหาสารสนเทศเพื่อรับบริการ

ด้านทันตกรรม

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างคนไข้และผู้ให้สารสนเทศเพื่อรับบริการ

ด้านทันตกรรม

2.5 สารสนเทศด้านทันตสุขศึกษาที่คนไข้ได้รับจากทันตแพทย์

2.6 ความรู้ด้านทันตสุขศึกษาของคนไข้

2.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ทันตสุขศึกษาของทันตแพทย์

2.8 แหล่งสารที่คนไข้ได้รับสารสนเทศด้านทันตสุขศึกษา

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนแพทย์

1.1 ภูมิหลังทั่วไป

ตารางที่ 5

ภูมิหลังทั่วไปของทัศนแพทย์ที่เป็นตัวอย่าง

ภูมิหลังทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
ชาย	56	58.3
หญิง	40	41.7
รวม	96	100.0
<u>กลุ่มอายุ (ปี)</u>		
24 - 35	76	79.2
36 - 45	20	20.8
รวม	96	100.0
<u>สถาบันที่สำเร็จการศึกษา</u>		
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	57	59.4
มหาวิทยาลัยมหิดล	28	29.2
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	11	11.5
รวม	96	100.0
<u>ประสบการณ์การทำงาน (ปี)</u>		
1 - 9	71	74.0
10 - 21	25	26.0
รวม	96	100.0

ภูมิหลังทั่วไปของทันตแพทย์ที่เป็นตัวอย่างจากตารางที่ 5 พบว่า ทันตแพทย์ส่วนใหญ่เป็นเพศชายประมาณร้อยละ 58 เป็นเพศหญิงร้อยละ 42 อายุตั้งแต่ 24-45 ปี ซึ่งประมาณร้อยละ 79 เป็นผู้มีอายุตั้งแต่ 24-35 ปี ทันตแพทย์ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 59 สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองลงมาร้อยละ 29 สำเร็จจากมหาวิทยาลัยมหิดล และร้อยละ 11 สำเร็จจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 1-21 ปี ส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 1-9 ปี คือร้อยละ 74 และร้อยละ 26 เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 10-21 ปี

1.2 ปริมาณงานด้านการให้บริการทันตกรรม

ตารางที่ 6

ปริมาณงานด้านการรักษาคนไข้ของทันตแพทย์ตัวอย่าง

ปริมาณคนไข้ต่อวัน (คน)	จำนวน	ร้อยละ
5 - 14	52	54.2
15 - 25	44	45.8
รวม	96	100.0

ปริมาณงานด้านการรักษาคนไข้ของทันตแพทย์จากตารางที่ 6 พบว่าทันตแพทย์ที่เป็นตัวอย่างให้บริการด้านการรักษาคนไข้ต่อวัน ตั้งแต่ 5 - 25 คน แต่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 54 มีคนไข้จำนวน 5 - 14 คน และร้อยละ 46 มีคนไข้จำนวน 15 - 25 คน ซึ่งเมื่อกำหนดค่าเฉลี่ยแล้ว พบว่า ทันตแพทย์ตัวอย่างให้บริการรักษาคนไข้จำนวนประมาณ 13 คนต่อวัน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคนไข้

2.1 ภูมิหลังทั่วไป

ตารางที่ 7

ภูมิหลังทั่วไปของคนไข้ที่เป็นตัวอย่าง

ภูมิหลังทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
ชาย	83	43.2
หญิง	109	56.8
รวม	192	100.0
<u>กลุ่มอายุ (ปี)</u>		
15 - 24	87	45.3
25 - 34	47	24.3
35 - 44	43	22.4
45 - 54	10	5.2
55 - 64	5	2.6
รวม	192	100.0
<u>ระดับการศึกษา</u>		
ประถมศึกษา	48	25
มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา	41	21.4
อนุปริญญา ปริญญาตรีและสูงกว่า	34	17.7
กำลังศึกษา	65	33.8
ไม่เคยเรียน	4	2.1
รวม	192	100.0

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ภูมิหลังทั่วไปของคนไข้ที่เป็นตัวอย่าง

ภูมิหลังทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
<u>อาชีพ</u>		
เจ้าหน้าที่ระดับบริหาร, วิชาการ, ข้าราชการ และวิชาชีพอิสระ (ระดับปริญญาตรีขึ้นไป)	28	14.6
เจ้าหน้าที่ระดับพนักงาน เสมียน ลูกจ้าง กาชาด	26	13.5
เกษตกร กรรมกร รับจ้างทั่วไป	24	12.5
นักเรียน นักศึกษา	20	10.4
ไม่ได้ทำงาน	65	33.8
รวม	29	15.1
<u>รายได้</u>		
ไม่เกิน 2,000 บาท	192	100.0
2,001 - 4,000 บาท	29	15.1
4,001 - 6,000 บาท	56	29.1
6,001 - 8,000 บาท	24	12.5
8,000 บาทขึ้นไป	9	4.7
รายได้ไม่แน่นอน, ไม่มีรายได้, ไม่ตอบ	13	6.8
รวม	61	31.8
รวม	192	100.0

ภูมิหลังทั่วไปของคนไข้ที่เป็นตัวอย่างจากตารางที่ 7 พบว่า คนไข้ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงประมาณร้อยละ 57 เป็นเพศชายร้อยละ 43 เป็นผู้ที่มียุติตั้งแต่ 15 ถึง 64 ปี ซึ่งจำนวนอายุเฉลี่ยของคนไข้ได้ประมาณ 29 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 15 - 24 ปี ประมาณร้อยละ 45 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 25 - 34 ปี ร้อยละ 24 ในด้าน ระดับการศึกษา นอกจากผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ซึ่งมีมากที่สุดประมาณร้อยละ 34 แล้วเป็นผู้ที่จบ การศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุดร้อยละ 25 รองลงมาคืออนุปริญญาและสูงกว่า ร้อยละ 18 มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาร้อยละ 21 และไม่เคยเรียนเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น คนไข้ส่วนใหญ่ยังเป็นนักเรียน นักศึกษามีประมาณร้อยละ 34 รองลงมาเป็นเจ้าของที่ ระดับบริหารวิชาการ ข้าราชการและผู้ประกอบอาชีพอิสระ (ระดับปริญญาขึ้นไป) ร้อยละ 15 เท่ากับจำนวนผู้ที่ไม่ได้ทำงานใดแก่ กลุ่มแม่บ้าน หรือ ผู้ที่อยู่ในระหว่างหางานทำ สำหรับในด้านการรายได้ต่อเดือนนั้น นอกจากผู้ไม่มีรายได้ นักเรียน นักศึกษา ซึ่งมีมากที่สุด ประมาณร้อยละ 32 แล้วส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 29 เป็นผู้มีรายได้ ระหว่าง 2,001 - 4,000 บาทต่อเดือน

2.2 วิธีการที่คนไข้ได้รับการบำบัดรักษาจากทันตแพทย์

ตารางที่ 8

วิธีการที่คนไข้ได้รับการบำบัดรักษาจากทันตแพทย์

วิธีการรักษา	จำนวน	ร้อยละ
อุดฟัน	74	38.5
ถอนฟัน	40	20.5
รักษารากฟัน	27	14.1
รักษาโรคเหงือกอักเสบ	24	12.5
ใส่ฟัน	27	16.1
รวม	192	100.0

วิธีการที่คนไข้ตัวอย่าง ได้รับการบำบัดรักษาจากทันตแพทย์จากตารางที่ 8 พบว่า คนไข้ส่วนใหญ่ได้รับการอุดฟันประมาณร้อยละ 39 รองลงมาคือ ถอนฟันร้อยละ 21 และได้รับการรักษาโรคเหงือกอักเสบน้อยที่สุดคือร้อยละ 13

2.3 พฤติกรรมของคนไข้ในการเสาะแสวงหาสารสนเทศเพื่อรับบริการทันตกรรม

ตารางที่ 9

พฤติกรรมของคนไข้เมื่อมีปัญหาทันตสุขภาพ ครั้งแรก

พฤติกรรมของคนไข้เมื่อมีปัญหา ทันตสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
รักษาค้นเองหรือรักษากับบุคคลที่ไม่ใช่ ทพ. โดยไม่ปรึกษาใคร	26	13.5
ปรึกษานักวิชาชีพหรือคนรู้จัก แล้วรักษาค้นเอง หรือกับบุคคลที่ไม่ใช่ ทพ.	46	24.0
ปรึกษานักวิชาชีพหรือคนรู้จักแล้วรักษากับ ทพ.	70	36.5
ไม่ปรึกษาใคร ตัดสินใจว่าจะต้องไปพบ ทพ.	50	26.0
รวม	192	100.0

จากตารางที่ 9 พบว่า เมื่อคนไข้มีปัญหาทันตสุขภาพครั้งแรกร้อยละ 37 จะปรึกษานักวิชาชีพหรือคนรู้จักเพื่อขอคำแนะนำแล้วจึงไปพบทันตแพทย์ และร้อยละ 26 มีการตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะต้องไปพบทันตแพทย์ แล้วจึงเสาะหาสารสนเทศอีกครั้งว่าจะไปพบทันตแพทย์คนใด เป็นที่น่าสังเกตว่ามีคนไข้ถึงร้อยละ 24 ที่ได้รับคำแนะนำจากญาติมิตร ให้รักษาค้นเอง เช่น ไขยาแก้ปวด หรือ รักษาด้วยตนเอง ไขทันตแพทย์ ส่วนคนไข้ในกลุ่มหนึ่งประมาณร้อยละ 14 ไม่ได้ปรึกษาใครแต่รักษาค้นเอง

ตารางที่ 10

การรับสารสนเทศของคนไข้เกี่ยวกับการรับบริการทันตกรรม

การรับสารสนเทศของคนไข้	จำนวน	ร้อยละ
<u>การมี/ไม่มีผู้แนะนำให้มารับบริการ</u>		
มี	152	79.2
ไม่มี	40	20.8
รวม	192	100.0
<u>สารสนเทศที่คนไข้ได้รับ (1)</u>		
สารสนเทศเกี่ยวกับอัตราการรักษา	98	64.4
สารสนเทศเกี่ยวกับคุณภาพการรักษา	133	87.5
สารสนเทศเกี่ยวกับอักษาสัยของ ทพ.	75	49.3
อื่น ๆ	32	21.1

หมายเหตุ (1) ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ / เฉพาะผู้ที่ตอบว่ามีผู้แนะนำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11

เหตุผลที่คนไข้เลือกรับบริการทันตกรรม

เหตุผลที่คนไข้เลือกรับบริการทันตกรรม	จำนวน	ร้อยละ
<u>สารสนเทศที่เป็นเหตุผลสำคัญ</u>		
<u>ในการตัดสินใจมารับบริการ (1)</u>		
อัตราการรักษา	53	34.9
คุณภาพการรักษา	70	46.0
อริยาบถของทันตแพทย์	16	10.5
อื่น ๆ *	13	8.6
รวม	152	100.0
<u>เหตุผลที่เลือกมารับบริการ (2)</u>		
สะดวก	33	82.5
ลักษณะคลินิกเป็นสิ่งจูงใจ	9	22.5
รักษาที่ใดก็ได้ไม่แตกต่างกัน	20	50.0
อื่น ๆ **	5	12.5

หมายเหตุ (1) เฉพาะผู้ที่ตอบว่ามีผู้แนะนำ

(2) เฉพาะผู้ที่ตอบว่าไม่มีผู้แนะนำ / ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

* สะดวก, ชอบ ทพ.หญิง, ผู้ปกครองหรือบุตรพามา, ไม่ต้องรอนาน

** รู้จัก ทพ., เป็นญาติ ทพ., คิดว่าไม่เสียค่าบริการ

การรับสารสนเทศของคนไข้เกี่ยวกับการรับบริการทันตกรรม จากตารางที่ 10 พบว่า คนไข้ได้รับสารสนเทศเรื่องสถานบริการทันตกรรมก่อนมารับบริการ มีจำนวนมาก ประมาณร้อยละ 79 ในส่วนของสารสนเทศที่คนไข้ได้รับ ประมาณร้อยละ 87 เป็นสารสนเทศด้านคุณภาพการรักษา รองลงมาเป็นสารสนเทศด้านอัตราค่าบริการประมาณร้อยละ 64 และจากตารางที่ 11 จะเห็นว่า สารสนเทศด้านคุณภาพ การบำบัดรักษาที่เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้คนไข้ส่วนใหญ่ตัดสินใจคือร้อยละ 46 ส่วนผู้ที่ไม่ได้รับสารสนเทศก่อนมารับบริการ มีเหตุผลในการเลือกรับบริการคือ ยึดถือความสะดวก (ใกล้บ้านหรือที่ทำงาน, เดินทางสะดวก) ร้อยละ 82 รองลงมาร้อยละ 50 เห็นว่ารักษาที่ใดก็ได้เหมือนกัน เพราะทันตแพทย์เรียนจบปริญญาเหมือนกัน

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างคนไข้กับผู้ให้สารสนเทศเพื่อรับบริการด้านทันตกรรม

ตารางที่ 12

ความสัมพันธ์ระหว่างคนไข้กับผู้ให้สารสนเทศ (1)

ความสัมพันธ์ระหว่างคนไข้กับผู้ให้สารสนเทศ	จำนวน	ร้อยละ
<u>ความสัมพันธ์</u>		
ญาติ	56	36.8
เพื่อน	31	20.4
คนรู้จัก	27	17.7
เพื่อนบ้าน	18	11.8
ผู้ร่วมงาน	20	13.2
รวม	152	100.0

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ความสัมพันธ์ระหว่างคนไข้กับผู้ใช้สารสนเทศ⁽¹⁾

ความสัมพันธ์ระหว่างคนไข้กับผู้ใช้สารสนเทศ	จำนวน	ร้อยละ
<u>ระดับความสนิทสนม</u>		
สนิทสนมมาก	37	24.3
ค่อนข้างสนิทสนม	59	38.8
ปานกลาง	38	25.0
ไม่ค่อยสนิทสนม	18	11.8
ไม่สนิทสนม	0	0
รวม	152	100.0
<u>การติดต่อสื่อสาร</u>		
บ่อย ๆ	67	44.1
เป็นครั้งคราว	67	44.1
นาน ๆ ครั้ง	18	11.8
รวม	152	100.0

หมายเหตุ (1) เฉพาะผู้ที่ตอบว่ามีผู้แนะนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างคนไข้กับผู้ให้สารสนเทศ ตามตารางที่ 12 พบว่าผู้ให้สารสนเทศเป็นญาติของคนไข้มากที่สุด คือประมาณร้อยละ 37 รองลงมาเป็นเพื่อนร้อยละ 20 และพบว่าผู้ให้สารสนเทศนี้ค่อนข้างสนิทสนมกับคนไข้ คือประมาณร้อยละ 39 รองลงมาคือ สนิทสนมปานกลางร้อยละ 25 เป็นที่น่าสังเกตว่า ไม่มีผู้ตอบว่า ไม่สนิทสนมกับผู้ให้สารสนเทศเลย สำหรับความบ่อยครั้งในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไข้กับผู้ให้สารสนเทศนั้น พบว่า มีการติดต่อบ่อยครั้ง และติดต่อเป็นครั้งคราวจำนวนเท่ากัน คือประมาณร้อยละ 44 ติดต่อกันนาน ๆ ครั้งมีเพียงร้อยละ 12

ตารางที่ 13

จำนวนผู้ให้สารสนเทศแก่คนไข้จำแนกตามความสัมพันธ์

ผู้ให้สารสนเทศแก่คนไข้	จำนวน	ร้อยละ
เป็นผู้มีความสัมพันธ์ผิวเผินกับคนไข้	71	46.7
เป็นผู้มีความสัมพันธ์สนิทสนมกับคนไข้	81	53.3
รวม	152	100.0

เมื่อเทียบค่าคะแนนที่ได้จากระดับความสัมพันธ์ ระดับความสนิทสนม และความบ่อยครั้งของการติดต่อสื่อสารของคนไข้กับผู้ให้สารสนเทศ แล้วจัดความสัมพันธ์ตามคะแนนรวมที่ได้เป็น 2 แบบ ในตารางที่ 13 ได้จำนวนผู้ให้สารสนเทศแก่คนไข้ที่มีความสัมพันธ์สนิทสนมกับคนไข้อยู่ร้อยละ 53 และเป็นผู้มีความสัมพันธ์ผิวเผินร้อยละ 47

ตารางที่ 14

การรับบริการด้านทันตสุขภาพของผู้ให้สารสนเทศแก่คนไข้

ผู้ให้สารสนเทศแก่คนไข้ ⁽¹⁾	จำนวน	ร้อยละ
<u>การเคย / ไม่เคย รับบริการบำบัดรักษา</u>		
<u>จากทันตแพทย์คนเดียวกัน</u>		
เคย	110	72.3
ไม่เคย	42	27.6
รวม	152	100.0

หมายเหตุ (1) เฉพาะผู้ที่ตอบว่ามีคนแนะนำ

จากตารางที่ 14 จะเห็นว่าผู้ให้สารสนเทศเรื่องการรับบริการด้านทันตสุขภาพแก่คนไข้นั้น ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 72 เคยได้รับบริการบำบัดรักษาโรคในช่องปากจากทันตแพทย์คนเดียวกันนี้ ซึ่งแสดงว่าในการเลือกรับบริการด้านทันตสุขภาพนี้คนไข้จะเชื่อถือสารสนเทศจากผู้ที่มีประสบการณ์ด้วยตนเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.5 สารสนเทศด้านทัศนศึกษาที่คนไข้ได้รับจากทันตแพทย์

ตารางที่ 15

สารสนเทศที่คนไข้ได้รับจากทันตแพทย์

สารสนเทศที่คนไข้ได้รับจาก ทพ.	จำนวน	ร้อยละ
<u>สารสนเทศด้านทัศนศึกษา (1)</u>		
สาเหตุโรคฟันผุ	47	24.5
สาเหตุโรคเหงือกอักเสบ	20	10.4
การแปรงฟันถูกวิธีและสม่ำเสมอ	87	45.3
การใช้เส้นใยในลอน	70	36.4
อาหาร	55	28.6
การใช้ฟลูออไรด์	36	18.7
ประโยชน์ของการตรวจฟัน	82	42.7
สภาพอนามัยในช่องปาก	63	32.8
ความรู้ทั่วไปอื่น ๆ	56	29.2
จำไม่ได้	2	1.0
ไม่ได้รับ	8	4.2
<u>เกี่ยวกับเนื้อหาที่ทันตแพทย์สื่อสารกับคนไข้</u>		
เรื่องการป้องกันเป็นส่วนใหญ่	24	12.5
เรื่องการรักษาเป็นส่วนใหญ่	148	77.1
ไม่มีเรื่องเกี่ยวกับทัศนศึกษา	13	6.8
ทพ. ไม่ได้สื่อสารกับคนไข้เลย	5	2.6
จำไม่ได้	2	1.0
รวม	192	100.0

หมายเหตุ (1) คอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

สารสนเทศที่คนไข้ได้รับจากทันตแพทย์ จากตารางที่ 15 พบว่า ทันตแพทย์ ไคกล่าวถึงการแปรงฟันถูกวิธีและสม่ำเสมอมากที่สุดคือประมาณร้อยละ 45 รองลงมาคือ เรื่องประโยชน์ของการตรวจฟันร้อยละ 43 เกี่ยวกับเนื้อหาที่ทันตแพทย์สื่อสารกับคนไข้นั้น ส่วนใหญ่คือร้อยละ 77 จะเป็นเรื่องการบำบัดรักษา เช่น มีฟันซี่อื่น ๆ ที่ควรจะรักษา นัดครั้งต่อไป, บอกให้ทราบว่ารักษายังไงบ้าง เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่ามีประมาณ ร้อยละ 7 ที่ทันตแพทย์สื่อสารกับคนไข้ด้วยเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องทันตสุขภาพเลย และมีทันตแพทย์ประมาณร้อยละ 3 ที่ไม่ได้สื่อสารกับคนไข้เลย

ตารางที่ 16

ค่าคะแนนปริมาณสารสนเทศด้านทันตสุขภาพที่คนไข้ได้รับจากทันตแพทย์

ค่าคะแนนปริมาณสารสนเทศด้านทันตสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
0 - 5 คะแนน	87	45.3
6 - 10 คะแนน	57	29.7
11 - 15 คะแนน	37	19.3
16 - 18 คะแนน	11	5.7
รวม	192	100.0

ค่าคะแนนปริมาณสารสนเทศด้านทันตสุขภาพที่คนไข้ได้รับจากทันตแพทย์ตาม ตารางที่ 16 นี้ ได้มาจากค่าคะแนนรวมของคะแนนสารสนเทศด้านทันตสุขภาพเป็นรายข้อ ซึ่งคนไข้ระบุว่าได้รับจากทันตแพทย์ที่ให้การบำบัดรักษา (ดูแบบสัมภาษณ์คนไข้ข้อที่ 13 ในภาคผนวก และการวัดปริมาณสารสนเทศด้านทันตสุขภาพที่คนไข้ได้รับจากทันตแพทย์ ในหัวข้อวิธีการวัดตัวแปรบทที่ 3) พบว่า ค่าคะแนนปริมาณสารสนเทศด้านทันตสุขภาพ อยู่ระหว่าง 0-18 คะแนน (คะแนนเต็ม 20 คะแนน) เมื่อเฉลี่ยคะแนนปริมาณสารสนเทศ ด้านทันตสุขภาพที่คนไข้ได้รับจากทันตแพทย์จะได้ประมาณ 8 คะแนน

ตารางที่ 17

การสอบถามความรู้จากทันตแพทย์ของคนไข้

การสอบถามความรู้จากทันตแพทย์ของคนไข้	จำนวน	ร้อยละ
<u>การเคย/ไม่เคยสอบถามความรู้จากทันตแพทย์</u>		
เคย	85	44.3
ไม่เคย	107	55.7
รวม	192	100.0
<u>สาเหตุที่ไม่สอบถาม (1)</u>		
ไม่ยอมรับ, ไม่สนใจ	59	30.7
รู้แล้ว	10	5.2
หาความรู้จากที่อื่นได้	27	14.1
ทพ.ให้การรักษาทันที	29	15.1
ไม่กล้า, เกรงใจ	107	55.7

หมายเหตุ (1) ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

เพื่อสำรวจว่าคนไข้สนใจที่จะสอบถามความรู้เรื่องการป้องกันทันตสุขภาพจากทันตแพทย์หรือไม่ เพราะการสอบถามของคนไข้ก็อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ทันตแพทย์ให้สารสนเทศด้านทันตสุขภาพแก่คนไข้ จากตารางที่ 17 พบว่า คนไข้ร้อยละ 56 ไม่เคยสอบถามความรู้จากทันตแพทย์ ส่วนสาเหตุที่ไม่สอบถามนั้น ส่วนใหญ่คือร้อยละ 56 ระบุว่าไม่กล้าหรือเกรงใจทันตแพทย์

2.6 ความรู้ความทันตสุขศึกษาของคนไข้

ตารางที่ 18

ความรู้ความทันตสุขศึกษาของคนไข้⁽¹⁾

ความรู้ความทันตสุขศึกษาของคนไข้	จำนวน	ร้อยละ
รู้สาเหตุโรคฟันผุ	90	46.9
รู้สาเหตุโรคเหงือกอักเสบ	63	32.8
รู้วิธีป้องกันโรคในช่องปาก ถูกต้องครบถ้วน	32	16.7
รู้วิธีป้องกันโรคในช่องปากไม่ครบถ้วน	160	83.3
รู้วิธีแปรงฟันถูกต้อง	112	58.3

หมายเหตุ (1) ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 18 นี้พบว่า คนไข้ส่วนใหญ่คือร้อยละ 83 รู้วิธีป้องกันโรคในช่องปากแต่เพียงบางประการ เช่น รู้ว่าการแปรงฟันป้องกันได้ แต่ยังไม่รู้ว่ามีวิธีอื่นๆ รวมด้วย และร้อยละ 58 รู้วิธีแปรงฟันที่ถูกต้อง ส่วนผู้ที่รู้วิธีป้องกันโรคอย่างถูกต้องครบถ้วนมีเพียงร้อยละ 17 เท่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.7 ความคิดเห็นของคนไข้เกี่ยวกับการให้สารสนเทศด้านทันตสุขภาพของทันตแพทย์

ตารางที่ 19

ความคิดเห็นของคนไข้เกี่ยวกับการให้สารสนเทศด้านทันตสุขภาพของทันตแพทย์

ความคิดเห็นของคนไข้	จำนวน	ร้อยละ
<u>ความจำเป็นที่ ทพ. ต้องให้ความรู้แก่คนไข้</u>		
คิดว่าจำเป็น	134	69.8
คิดว่าไม่จำเป็น	23	12.0
ไม่แน่ใจ	35	18.2
รวม	192	100.0
<u>เหตุผลที่คิดว่าจำเป็น (1)</u>		
เป็นหน้าที่ของ ทพ.	66	49.2
ไม่ใช่หน้าที่แต่ ทพ. ที่สมควรทำ	85	63.4
ทพ. แนะนำ คนไข้จะเชื่อฟัง	83	61.9
เป็นประโยชน์ต่อคนไข้	130	97.0
<u>เหตุผลที่คิดว่าไม่จำเป็น (2)</u>		
ไม่ใช่หน้าที่ของ ทพ.	19	82.6
หากความรู้จากที่อื่นได้	21	91.3
ทพ. ไม่มีเวลา	23	100.0

หมายเหตุ (1) (2) ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 19 คนไข้ส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 70 มีความคิดเห็นว่า
 ทันตแพทย์ควรต้องให้ความรู้แก่คนไข้ โดยร้อยละ 63 ให้เหตุผลว่าถึงแม้ไม่ไ้หน้าที่
 โดยตรงแต่ทันตแพทย์ ที่มีความปฏิบัติและร้อยละ 97 เห็นว่าความรู้นั้นจะเป็นประโยชน์
 ต่อคนไข้ ส่วนผู้ที่เห็นว่าทันตแพทย์ไม่จำเป็นต้องให้ความรู้แก่คนไข้ ให้เหตุผลว่า
 ทันตแพทย์ไม่มีเวลาจะให้ความรู้ เพราะมีงานรักษามาก และร้อยละ 91 เห็นว่าคนไข้
 สามารถหาความรู้จากแหล่งอื่นได้

2.8 แหล่งสารที่คนไข้ได้รับสารสนเทศด้านทันตสุขภาพ

ตารางที่ 20

การรับสารสนเทศด้านทันตสุขภาพของคนไข้ จากสื่อสิ่งพิมพ์ในสถานบริการทันตกรรม

การเคย/ไม่เคยอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในสถานบริการทันตกรรม	จำนวน	ร้อยละ
เคย	60	31.3
ไม่เคย	108	56.2
ไม่มีสื่อในคลินิก	24	12.5
รวม	192	100.0

จากตารางที่ 20 พบว่า คนไข้ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 56 ไม่เคยอ่านสื่อสิ่ง
 พิมพ์ ซึ่งได้แก่โปสเตอร์และเอกสารต่าง ๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพในสถานบริการ
 ด้านทันตกรรมและผู้ที่เคยอ่านมีเพียงร้อยละ 31 และพบว่าสถานบริการทันตกรรมร้อยละ 12
 ไม่มีสื่อประเภทนี้อยู่

ตารางที่ 21

แหล่งสารที่คนไข้ได้รับสารสนเทศด้านทันตสุขภาพศึกษา (1)

แหล่งสาร	จำนวน	ร้อยละ
สื่อมวลชน	136	70.8
ทันตแพทย์	64	33.3
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	43	22.4
ครู	116	60.4
ญาติ	40	20.8
เพื่อน, คนรู้จัก	31	16.1

หมายเหตุ (1) ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

แหล่งสารที่คนไข้ได้รับสารสนเทศด้านทันตสุขภาพศึกษานั้น จากตารางที่ 21 พบว่าส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 71 ได้จากสื่อมวลชน รองลงมาร้อยละ 60 ได้รับจากครู ร้อยละ 33 ได้รับจากทันตแพทย์ร้อยละ 22 ได้รับจากการเผยแพร่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การดูจากนิทรรศการ การดูโปสเตอร์ เอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ เป็นต้น มีส่วนน้อยที่ได้รับจากญาติ มิตร และคนที่รู้จัก

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1

คนไข้ที่ได้รับสารสนเทศเกี่ยวกับการรับบริการด้านทันตสุขภาพจากบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนม มีจำนวนมากกว่าคนไข้ที่ได้รับสารสนเทศจากบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์ผิวเผิน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 13 แสดงจำนวนผู้ให้สารสนเทศเกี่ยวกับการรับบริการค่านันทนสุขภาพแก่คนไข้จำแนกตามความสัมพันธ์ผิวเผิน และสนิทสนมเป็นอัตราส่วนร้อยละ ดังนี้

ผู้มีความสัมพันธ์ผิวเผิน ร้อยละ 46.7

ผู้มีความสัมพันธ์สนิทสนม ร้อยละ 53.3

เพื่อทดสอบว่าจำนวนผู้ให้สารสนเทศ ที่มีความสัมพันธ์สนิทสนมมีมากกว่าจำนวนผู้ให้สารสนเทศที่มีความสัมพันธ์ผิวเผิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ จึงนำค่าอัตราส่วนนี้ไปทดสอบโดยใช้สถิติ z -test (proportion)

ตารางที่ 22

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

กลุ่ม	เปรียบเทียบ	Z value
ผู้ให้สารสนเทศเกี่ยวกับการรับบริการค่านันทนสุขภาพแก่คนไข้	จำนวนผู้ให้สารสนเทศที่มีความสัมพันธ์กับคนไข้แบบสนิทสนม กับแบบผิวเผิน	0.81

ผลการทดสอบจากตารางที่ 22 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 แสดงว่า ยังไม่อาจสรุปได้ว่า คนไข้ที่ได้รับสารสนเทศเกี่ยวกับการรับบริการค่านันทนสุขภาพจากบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมมีจำนวนมากกว่าคนไข้ที่ได้รับสารสนเทศจากบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์ผิวเผินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2

ปริมาณสารสนเทศคานทันตสุขศึกษาที่คนไข้ได้รับจากทันตแพทย์จะแตกต่างกันตามความแตกต่างของวิธีการรักษาที่คนไข้ได้รับ

เพื่อเปรียบเทียบว่าคนไข้ที่ได้รับการรักษาด้วยวิธีการ 5 วิธีที่เลือกศึกษา คือ อุดฟัน ถอนฟัน รักษารากฟัน รักษาโรคเหงือกอักเสบ และการใส่ฟัน จะได้รับปริมาณสารสนเทศคานทันตสุขศึกษาเท่ากันหรือไม่ จึงใช้ค่าเฉลี่ยคะแนนปริมาณสารสนเทศคานทันตสุขศึกษาที่คนไข้ แต่ละกลุ่มวิธีการรักษาได้รับมาคำนวณ วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) ผลการวิเคราะห์ ปรากฏตามตารางที่ 23

ตารางที่ 23

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

ANOVA TABLE				
SOURCE	D.F.	S.S.	M.S.	F
BETWEEN GR.	4	253.74	63.43	7.89*
WITHIN GR.	187	1503.64	8.04	
TOTAL	191	1757.38		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการคำนวณในตารางที่ 23 แสดงว่าอย่างน้อยที่สุดวิธีการรักษา 2 วิธีที่แตกต่างกันจะมีผลให้คนไข้ได้รับ ปริมาณสารสนเทศคานทันตสุขศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ ถ้าคนไข้ได้รับการรักษาด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน คนไข้จะได้รับสารสนเทศคานทันตสุขศึกษาจากทันตแพทย์ในปริมาณที่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3

ทันตแพทย์ที่มีปริมาณงานด้านการรักษาน้อย จะให้สารสนเทศคานทันตสุขศึกษาแก่คนไข้ใน ปริมาณที่มากกว่า ทันตแพทย์ที่มีปริมาณงานด้านการรักษามาก

การทดสอบสมมติฐานข้อนี้ ได้นำค่าเฉลี่ยคะแนนปริมาณสารสนเทศคานทันตสุขศึกษาที่คนไข้ในกลุ่มที่ได้รับจากทันตแพทย์ซึ่งมีปริมาณงานด้านการรักษาน้อย เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยคะแนนปริมาณสารสนเทศคานทันตสุขศึกษาที่คนไข้ในกลุ่มที่ได้รับจากทันตแพทย์ซึ่งมีปริมาณงานด้านการรักษามาก โดยใช้สถิติ t-test

ตารางที่ 24

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3

กลุ่ม	เปรียบเทียบ	\bar{x}, SD	t - value
คนไข้ของ ทพ. ที่มีปริมาณงานน้อย/คนไข้ของ ทพ. ที่มีปริมาณงานมาก	ค่าเฉลี่ยคะแนนปริมาณ	9.2, 2.28	1.896*
	สารสนเทศคานทันตสุขศึกษาที่คนไข้ 2 กลุ่มได้รับจาก ทพ.	8.1, 1.88	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบจากตารางที่ 24 เป็นการยอมรับสมมติฐานข้อที่ 3 แสดงว่าคนไข้ของทันตแพทย์ที่มีปริมาณงานด้านการรักษาน้อย จะได้รับสารสนเทศคานทันตสุขศึกษาในปริมาณที่มากกว่าคนไข้ของ ทันตแพทย์ที่มีปริมาณงานด้านการรักษามาก

สมมติฐานข้อที่ 4

ทันตแพทย์ที่มีอายุน้อยหรือมีประสบการณ์การทำงานน้อย จะให้สารสนเทศด้านทันตสุขศึกษาแก่คนไข้ในปริมาณที่มากกว่า ทันตแพทย์ที่มีอายุมากหรือมีประสบการณ์การทำงานมาก

ในการทดสอบสมมติฐานข้อนี้ ใ้ค้นำค่าเฉลี่ยคะแนนปริมาณสารสนเทศด้านทันตสุขศึกษาของคนไข้ที่ได้รับจากทันตแพทย์ 2 กลุ่มอายุ (ตารางที่ 5) มาทดสอบโดยใช้สถิติ t - test

ตารางที่ 25

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4

กลุ่ม	เปรียบเทียบ	\bar{x} , SD	t - value
คนไข้ของ ทพ. ที่มีอายุน้อย	ค่าเฉลี่ยคะแนนปริมาณ	11.4, 1.23	2.119*
คนไข้ของ ทพ. ที่มีอายุมาก	สารสนเทศด้านทันตสุขศึกษา ที่คนไข้ 2 กลุ่ม ได้รับ จาก ทพ.	10.3, 3.49	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบจากตารางที่ 25 เป็นการยอมรับสมมติฐานข้อที่ 4 แสดงว่าคนไข้ของทันตแพทย์กลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า จะได้รับสารสนเทศด้านทันตสุขศึกษาในปริมาณที่มากกว่า คนไข้ของทันตแพทย์กลุ่มที่มีอายุมากกว่า

สำหรับประสบการณ์การทำงานของทันตแพทย์นั้น ไม่นำมาทดสอบด้วย
 เนื่องจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากตารางที่ 5 แสดงว่าตัวแปรด้านอายุ และตัวแปร
 ด้านประสบการณ์การทำงานนั้นน่าจะสัมพันธ์กัน ซึ่งจากแบบสอบถามทันตแพทย์แทบ
 ทุกคนเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็จะประกอบอาชีพทันตแพทย์เลย และช่วงอายุที่ทันตแพทย์
 สำเร็จการศึกษาก็ไม่แตกต่างกันมากนัก

สมมติฐานข้อที่ 5

ปริมาณสารสนเทศด้านทันตสุขศึกษา ที่คนไข้ ได้รับจากทันตแพทย์ในสถาน
 บริการทันตกรรมของรัฐ และเอกชน ไม่แตกต่างกัน

การทดสอบสมมติฐานข้อนี้ ได้นำค่าเฉลี่ยคะแนนปริมาณสารสนเทศด้านทันตสุข-
 ศึกษากของคนไข้ที่ได้รับจากทันตแพทย์ในสถานบริการทันตกรรมของรัฐและเอกชนมาคำนวณ
 ทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติ $t - test$

ตารางที่ 26

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5

กลุ่ม	เปรียบเทียบ	\bar{x} , SD	t - value
คนไข้ของ ทพ. ในสถาน บริการทันตกรรมของรัฐ/ เอกชน	ค่าเฉลี่ยคะแนนปริมาณ สารสนเทศด้านทันตสุขศึกษา ที่คนไข้ 2 กลุ่มได้รับ จากทันตแพทย์	8.3, 1.04 9.7, 1.77	2.071*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบจากตารางที่ 26 เป็นการยอมรับสมมติฐานข้อที่ 5 แสดงว่า
คนไข้ได้รับสารสนเทศด้านทันตสุขศึกษาจากทันตแพทย์ในสถานบริการทันตกรรมของรัฐ
และเอกชน ในปริมาณที่ไม่แตกต่างกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย